

ELŐTERJESZTÉS

Tótkomlós Város Önkormányzata Képviselő-testületének
2015. április 30-ai ülésére

Tárgy: Tótkomlós város helyi jelentőségű természeti értékeinek védetté nyilvánításáról, és a természetvédelem helyi szabályairól szóló 12/2011. (VII. 7.) önkormányzati rendelet módosítása

Tótkomlós Város Önkormányzat Képviselő-testülete a 2014. október 29-ei ülésén a 256/2014. (X. 29.) kt. határozatával kezdeményezte a Balogh Gábor által előterjesztett beadványban szereplő területek vonatkozásában a helyi védettség alá helyezést.

A beadvány, mely az érintett területeket részletesen bemutatja, a Képviselő-testület 2014. október 29-ei soros ülésén tárgyalta 8. számú előterjesztés mellékletét képezte, ezért mellőzzük a dokumentum ismételt kiadását. Az érintett területek elhelyezkedésével kapcsolatban az érdeklődők a Polgármesteri Hivatal Igazgatási osztályán kérhetnek tájékoztatást.

A védelem alá helyezés eljárási szabályait a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Tvt.) tartalmazza.

A védelem alá helyezési eljárást elindítottuk, és a Tvt. előírásainak megfelelően megkerestük a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóságát, hogy nyilatkozzon a területek országos jelentőségű védettségének indokoltságáról. Az Igazgatóság nyilatkozatát a természetvédelemért felelős miniszter állásfoglalása alapján adja meg. Az Igazgatóság eljuttatta részünkre a Vidékfejlesztési Minisztérium felé írt levelét, melyben a területek országos jelentőségű védetté nyilvánítását nem javasolja, de a helyi védett természetvédelmi területté nyilvánításával egyetért. A Minisztérium a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság által kiadott állásfoglalással egyetért.

Szintén jogszabályi előírás, hogy az előkészítést végző - az érdekeltek álláspontjának megismerése érdekében - egyeztető megbeszélést és amennyiben szükséges helyszíni szemlét tart, amelyre - a kitűzött időpont előtt legalább 15 nappal - meghívja a javaslattevőt, valamennyi érdekelt hatóságot, továbbá mindazokat, akikre a védetté nyilvánításból jogok vagy kötelezettségek hárulnak, illetőleg akik jogos érdekét a védetté nyilvánítás közvetlenül érinti.

Tótkomlós Város Jegyzője az egyeztető megbeszélést 2015. március 18-án 16:00 órára hívta össze a Tótkomlósi Polgármesteri Hivatal Dísztermébe. Az érdekeltek a meghívót megkapták, az egyeztető megbeszélésen néhány lakos kérdéseket tett fel, melyre írásban 2015. március 27-én választ is adtunk (a kérdések elsősorban a kaszálásra vonatkoztak).

Tótkomlós Város Önkormányzata Képviselő-testületének Tótkomlós város helyi jelentőségű természeti értékeinek védetté nyilvánításáról, és a természetvédelem helyi szabályairól szóló 12/2011. (VII. 7.) önkormányzati rendelet 3. §-a alapján az eljárás megindításáról a magasabb szintű jogszabályban meghatározottakon kívül írásban értesíteni kell az alábbi helyi civil szervezeteket:

1. Száraz-ér Menti Vadásztársaság,
2. Száraz-ér Természetkutató és Környezetvédő Egyesület,
3. Tótkomlói Hagyományőrzők a Száraz-érért Közhasznú Egyesület,
4. Tótkomlós Turizmusáért Egyesület,
5. Tótkomlói Városvédő Egyesület.

Az eljárás megindítását követően a felsorolt szervezetek 30 napon belül írásban észrevételt tehetnek.

A szervezeteket az eljárás megindításáról értesítettük, és kértük, hogy a védelem alá helyezéssel kapcsolatos észrevételüket írásban 2015. március 6-áig tegyék meg. Észrevétel nem érkezett.

Ezen előkészítő szakasz után történhet meg a védetté nyilvánítás normatív aktusa, az önkormányzati rendelet esetleges kiegészítése a beadványban szereplő hrsz-ú ingatlanokkal.

A módosítás hatályba lépését követően a védett természeti területet táblával meg kell jelölni, valamint a védettség tényét az ingatlan-nyilvántartásba be kell jegyeztetni, melynek eljárási díja hrsz-ként 6.600 Ft.

Kérem a Tisztelt Képviselő-testület, hogy az előterjesztést tárgyalja meg majd hozza meg döntését.

„A” döntési javaslat

**Tótkomlós Város Önkormányzat Képviselő-testületének
____/2015. (____) önkormányzati rendelete
Tótkomlós város helyi jelentőségű természeti értékeinek védetté nyilvánításáról,
és a természetvédelem helyi szabályairól szóló
12/2011. (VII. 7.) önkormányzati rendelet módosításáról**

(tervezet)

Tótkomlós Város Önkormányzat Képviselő-testülete Magyarország Alaptörvényének 32. cikk (2) bekezdésében, valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 24. § (1) bekezdés b) pontjában kapott felhatalmazás alapján, és a Magyarország helyi önkormányzatáról szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdése 11. pontjában, valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 62. § (1)-(2) bekezdésében meghatározott feladatkörében eljárva a következő rendeletet alkotja:

1. §

Tótkomlós Város Önkormányzat Képviselő-testületének a Tótkomlós város helyi jelentőségű természeti értékeinek védetté nyilvánításáról, és a természetvédelem helyi szabályairól szóló 12/2011. (VII. 7.) önkormányzati rendeletének melléklete helyébe e rendelet melléklete lép.

2. §

Ez a rendelet kihirdetése napját követő napon lép hatályba.

dr. Garay Rita
polgármester

Kvasznovszkyné Szilasi-Horváth Krisztina
jegyző

Tótkomlós Város helyi védett természeti értékeinek nyilvántartásáról

1. melléklet a 12/2011. (VII. 7.) önkormányzati rendelethez

Tótkomlós Város helyi védett természeti értékeinek nyilvántartásáról

1. Védett érték megnevezése:

Kiemelten nagy értékű fák

Védett érték helye:

Erzsébet liget	Kocsányos tölgy (<i>Quercus robur</i>)	2 db
Erzsébet liget	Kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>)	4 db
Bercsényi utca	Kocsányos tölgy (<i>Quercus robur</i>)	1 db
Toldi utca	Kocsányos tölgy (<i>Quercus robur</i>)	1 db
Kossuth utca sportpálya	Sophora japonica	1 db
Földvári út 15.	Kocsányos tölgy (<i>Quercus robur</i>)	1 db
Nagykopáncs, Kossuth u. 3.	Kocsányos tölgy (<i>Quercus robur</i>)	1 db
Bajza utca 3.	Kocsányos tölgy (<i>Quercus robur</i>)	1 db
Bokányi D. u. 29.	Kocsányos tölgy (<i>Quercus robur</i>)	1 db
Somogyi Béla u. 9/b.	Kocsányos tölgy (<i>Quercus robur</i>)	1 db
Balogh Á. u. 28.	Ezüsthárs (<i>Tilia tomentosa</i>)	1 db
Fő út	Ezüsthárs (<i>Tilia tomentosa</i>)	20 db
Kossuth Lajos utca	Ezüsthárs (<i>Tilia tomentosa</i>)	24 db
Kossuth Lajos utca	Sophora japonica	3 db
Kaszaperi út	Amygdalus nana	1 db
Major (hrsz: 034/31)	Kocsányos tölgy liget (<i>Quercus robur</i>)	18 db
EOV x: 780428 EOV y: 117729		
Száraz-ér Menti Vt. Lőtér (hrsz: 0185/21)	Kocsányos tölgy (<i>Quercus robur</i>)	1 db
EOV x: 799399 EOV y: 121915		
KMNP, Montág-pusztá (hrsz: 0596)	Vadkörte (<i>Pyrus pyraeaster</i>)	1 db
EOV x: 776349 EOV y: 115264		
Kiskomlói legelő széle (hrsz: 05/89)	Magyar kőris (<i>Fraxinus angustifolia</i> ssp. p.)	1 db
EOV x: 777548 EOV y: 117047		
Zámenhof utca 2. (bölcsődeudvar)	Kocsányos tölgy (<i>Quercus robur</i>)	1 db
Zámenhof utca 2. (bölcsődeudvar)	Fehér nyár (<i>Populus alba</i>)	1 db
Pósa u. 2.	Fehér nyár (<i>Populus alba</i>)	2 db

Védettségi kategória:

Egyedi védelem

Tulajdonosa:

Tótkomlós Város Önkormányzata

Védettség alá helyezés indoka:

A 2003. évben Soós Béla Táj és Kerttervező Szaktanácsadó által készített zöldterület fenntartási és fejlesztési koncepcióban kiemelt értékes és városjelentőségű fák találhatók a fenti felsorolásban. A Zöldterület fenntartási és fejlesztési koncepció az alábbiakban jellemzi a korábban felsorolt kiemelten nagy értékű növényeket:

„Ebbe a kategóriába az idős, 80-120 éves fákat soroljuk, amelyek már országos védelemre is érdemesek. Koruknál fogva nagy lombtömeggel rendelkeznek, esetleg ritka fa faj változatúak. Függetlenül attól, hogy közterületen, intézményben vagy magánterületen van, ennek a fa kategóriának előnyt kell élveznie a városfejlesztés más szakterületeivel szemben. Pl.: a rendezési tervben, beépítési tervben fákhhoz kell igazodni. A fák gyökérszónái nem burkolhatók szilárd burkolattal, a fák gyökérzete, lombfelülete közművesítéssel nem károsítható. A meghatározott fák több száz évig fejlődnek, ezért ennek megfelelően a további fejlődésüket biztosítani kell.

A város építéshatóságának minden munkatársának ismernie szükséges a fák védelmére vonatkozó szakmai előírásokat, és minden építési engedély kiadása előtt az irodákban kirakott térképeken megjelölt fák érintettségét kontrolálni szükséges...”

2. Védett érték megnevezése: Az Erzsébet liget területe

Védettségi kategória: Területi védelem

Védett érték helye: 2328/1 hrsz

Védettség alá helyezés indoka: Tótkomlós Város Helyi Építési Szabályzatáról szóló 17/2006. (VI. 27.) számú rendelet 25. § (2) bekezdés a) pontja és a 3. melléklete alapján.

3. Védett érték megnevezése: A Száraz-ér Tótkomlós közigazgatási területét érintő szakasza

Védettségi kategória: Területi védelem

<u>Védett érték helye:</u>	0282 hrsz	2555 m ²
	0281 hrsz	9872 m ²
	0260 hrsz	10503 m ²
	0216 hrsz	5674 m ²
	086 hrsz	27219 m ²
	0214/16 hrsz	672 m ²
	038 hrsz	20431 m ²
	049 hrsz	29570 m ²
	068 hrsz	32763 m ²
	2264 hrsz	6365 m ²
	91 hrsz	10184 m ²

4. Védett érték megnevezése: A Száraz-ér belterületi szakasza melletti ártér, kert

Védettségi kategória: Területi védelem

<u>Védett érték helye:</u>	2229 hrsz	4082 m ²
	2524 hrsz	3854 m ²
	198 hrsz	7658 m ²
	105/8 hrsz	4034 m ²

Védettség alá helyezés indoka:

A Száraz ér Tótkomlós életének, látképének jelentősen befolyásoló tényezője, védelme környezetvédelmi állapotának megőrzése az egész város számára jelentős és fontos feladat. Természeti és kultúrtörténeti értékekben egyaránt gazdag. Régészeti feltárások bizonyítják, hogy térsége mindig is lakott terület volt.

A Száraz-ér mai folyása a XIX. Sz. második felében végrehajtott nagymértékű belvízrendezés során, több átvágással és új mederszakasz kiképzésével alakult ki. A vízfolyás teljes hossza 139 km, vízgyűjtő területe 1498 km². Ebből 124 km mederszakasz és 1265 km² vízgyűjtőterület tartozik Magyarországhoz.

A Száraz-ér Dél-Békés leghosszabb természetes vízfolyása (167 km, vízgyűjtő területe 1304 négyzetkilométer), mely a Radna alatt ágazik ki a Marosból, és a Sámson-Apátfalvi Szárazér főcsatornáig (139 km, vízgyűjtő területe 1498 négyzetkilométer) - mely a vízgyűjtő határát képezi - tartozik a Maros vízgyűjtőjéhez, onnan pedig a Tiszáéhoz. A tájon áthaladva, a vadvizek legfőbb befogadója.

A Száraz-érre ma is a szélsőséges, szeszélyesség jellemző, a teljes kiszáradásától az áradásáig minden elképzelhető az éghajlat függvényében. Az 1995/16. önkormányzati rendelet elsősorban a kiszáradás miatti beszántásoktól próbálta megvédeni a medret, amely 2000-ben a PHARE program keretében rehabilitálva lett, és vízzel mesterségesen feltöltve. (A Pusztaszöllősi gázkitörés termálvizét szállította).

Az Ér Tótkomlós belterületén áthalad, a város közigazgatási területén 20 hídja van, A városképet jelentősen meghatározza. A városközpontban állandó odafigyelésre, gyakori vízinövény lehalasztásra, nádvágásra, elkorhadt növényi részekről való megtisztításra szorul. Vize erősen eutrofizálódik, száraz időkben gyakori a halpusztulás is. Megőrzése még ilyen állapotban is az itt élők számára nagyon fontos. Tiszta látványa a strand és a város látogatottsága miatt is nagyon szükséges. Naphalat is megfigyeltünk, 2010-ben réti csík is lakta. Élővilága kedvezőbb periódusokban gazdag. Számtalan védett békafaj él benne, ezek nagyon fontosak a gólyáink megőrzése miatt is.

A Békés megye D-i részén, hatalmas területre közvetlen, vagy közvetett hatást gyakorló Szárazér sorsát megpecsételte a határ túloldalán, a 60-as évek végén - az országhatárral párhuzamosan - kiásott Felfogó csatorna (Collector), amely a belvizet egyenesen a Marosba szállította. Ennek az volt az oka hogy a két ország képviselői nem tudtak megegyezni a beruházási költségek vállalásába. Ettől az időtől fogva a Szárazér egyes szakaszain a természetes vízutánpótlás megszűnt.

Magyar-román közös vízügyi projekt a gravitációs úton való élővíz biztosításához nem született az elmúlt 15 évben többszöri próbálkozás ellenére sem.

A Száraz-ér folyamszabályozások előtti medre a Tisza állandó vízállású nagy öntésterületén enyészett el. Mai folyása a csatornázások során alakult ki az elhagyott Maros mederben történt több átvágással, és a hozzátartozó csatornarendszerek kiépítésével. Az Arad keleti határában lévő kiágazását elzárták, és a megépített zsilipeken ma már csak szabályozottan igényelt vízhozamok jutnak ki a Marosból (Marosvíz Kft is intézi).

Jelenlegi hivatalos elnevezése szerint a Maros vízgyűjtőjén két szakaszból áll:

a román határtól, a tótkomlói zsilipnél elágazva **Királyhegyesi Száraz-ér** a neve (ez magába

foglalja a régi Száraz-eret a tótkomlói zsilipig és a régi Királyhegyesi főcsatornát együtt). Az

1942-es árvíz után, még az évben kiépült a Királyhegyesi főcsatorna, amely Tótkomlóstól

vezeti el a Száraz-ér által szállított belvizet. A Királyhegyesi főcsatorna 10 köbméter víz

szállítására alkalmas 1 sec alatt és Királyhegyesnél csatlakozik a Sámson-Apátfalvi

főcsatornához, amely Apátfalva nyugati határában folyik a Marosba.

A tótkomlói zsiliptől északi irányba kanyarodó ág egészen a Marosig a **Sámson-Apátfalvi Szárazér** nevet kapta. Ez az ág halad keresztül Tótkomlós városán is.

A Szárazér fontosabb természetes eredetű mellékágai:

Cigányaér csatorna (hossza 16 km, a vízgyűjtőjének területe 40 négyzetkilométer)

Kutaséri csatorna (hossza 30 km, a vízgyűjtőjének területe 143 négyzetkilométer)

Tótkomlóséri csatorna (hossza 32 km, a vízgyűjtőjének területe 180 négyzetkilométer)

Aranyadéri csatorna (hossza 38 km, a vízgyűjtőjének területe 275 négyzetkilométer)

Ellentétben a térség csatornáival, nem érvonulatban, hanem mesterséges nyomvonalon halad Battonyánál kiágazva a Szárazérből a Mezőhegyesi-élővíz csatorna.

A Száraz-ér amúgy is kevés és drága vízellátását a Battonya határában lévő mesterséges építmény, az **E-zsilip szabályozza. Működtetésén múlik Tótkomlós Száraz-erének a vízellátása is.** Száraz időszakban a víz átemeléssel érkezik Magyarország területére, ennek költségét fizetni kell.

A Békés megye D-i részén, hatalmas területre közvetlen, vagy közvetett hatást gyakorló Szárazér sorsát megpecsételte a határ túloldalán, a 60-as évek végén - az országhatárral párhuzamosan - kiásott Felfogó csatorna (**Collector**), amely a belvizet egyenesen a Marosba szállította. Ennek az volt az oka hogy a két ország képviselői nem tudtak megegyezni a beruházási költségek vállalásába. Ettől az időtől fogva a Szárazér egyes szakaszain a természetes vízutánpótlás megszűnt, félő volt, hogy **medre elenyészik, feltöltődik.** Eddig még erre a helyi védelem alá helyezés és a 2000-ben PHARE programban megvalósult rehabilitáció segítségével nem került sor.

5. Védett érték megnevezése:

A Száraz-ér vonulatában Tótkomlós város közigazgatási területén élő alábbi állatok:

CSIGÁK OSZTÁLYA

Nagy mocsári csiga (*Lymnaea palustris*)

Karcsú csiga (*Lymnaea stagnalis*)

Tányércsiga (*Planorbarius corneus*)

Nagy tányércsiga (*Planorbarius planorbis*)

Éles csiga (*Planorbis planorbis*)

Karcsú borostyánkőcsiga (*Succinea pfeifferi*)

Kúpos csiga (*Zonitoides nitidus*)

Tejfehér csiga (*Monacha carthusiana*)

Pannon csiga (*Cepaea vindobonensis*)

KÉTÉLTŰEK OSZTÁLYA

Nádi varangy (*Bufo calamita*)

Zöld levelibéka (*Hyla arborea*)

MADARAK OSZTÁLYA (*Aves*)

Rend: Énekesmadár alakúak (*Passeriformes*)

Család: Varjúfélék (*Corvidae*)

Dolmányos varjú (*Corvus corone cornix*)

Vadászati idény: július 1-jétől február 28-áig.

Szarka (*Pica pica*)

Vadászati idény: július 1-jétől február 28-áig.

Szajkó (*Garrulus grandaivus*)

<u>Család:</u> Seregélyfélék (<i>Sturnidae</i>)	Vadászati idény: augusztus 1-jétől február 28-áig.
<u>Család:</u> Pintyfélék (<i>Fringillidae</i>)	Seregély (<i>Sturnus vulgaris</i>)
<u>Rend:</u> Lúdalakúak (<i>Anseriformes</i>)	Házi veréb (<i>Passer domesticus</i>)
	Bütykös hattyú (<i>Cygnus olor</i>)
	Tőkés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>)
	Vadászati idény: szeptember 1-jétől január 31-áig.
<u>Rend:</u> galambalakúak (<i>Columbiformes</i>)	
<u>Család:</u> Galambfélék (<i>Columbidae</i>)	Örvös galamb (<i>Columba palumbus</i>)
	Vadászati idény: augusztus 15-étől október 31-éig
	Gerle (<i>Streptopelia turtur</i>)
	Balkáni gerle (<i>Streptopelia decaocto</i>)
	Vadászati idény: augusztus 15-étől február 28-áig
<u>Rend:</u> Lilealakúak (<i>Charadriiformes</i>)	
<u>Család:</u> Lilefélék (<i>Charadriidae</i>)	Erdei szalonka (<i>Scolopax rusticola</i>)
	Monitoring vadászata engedélyezett
<u>Család:</u> Guvatfélék (<i>Rallidae</i>)	
<u>Rend:</u> Tyúkalakúak (<i>Galliformes</i>)	Szárcsa (<i>Fulica atra</i>)
<u>Család:</u> Fácánfélék (<i>Phasianidae</i>)	Fogoly (<i>Perdix perdix</i>)
	Vadászati idény: október 1-jétől december 31-éig
	Fácán (<i>Phasianus colchicus</i>)
	Vadászati idény: október 1-jétől február 28-áig

A Száraz-ér Társaság Természetkutató és Környezetvédő Egyesület és Balogh Gábor megfigyelési alapján a Száraz-ér Tótkomlói szakaszán megfigyelt alábbi madarak:

Nagy lilik (*Anser albifrons*)
Csörgő réce (*Anas crecca*)
Sztyeppi sirály (*Larus michahellis*)
Parlagi galamb (*Columba livia forma domestica*)

Védettségi kategória: Egyedi védelem

Védettség alá helyezés indoka:

A Száraz-ér a Maros egykori medréből (mellékágából) kialakult vízfolyás, amely a korábbi időszakokban a hordalékkúp belvizeit gyűjtötte össze és vezette a Marosba. A vízrendezések és a kevés csapadék következtében a határ túloldaláról érkező belvizek mennyisége azonban lényegesen lecsökkent.

A Száraz-ér medrének folyamatos vízellátása alapvető fontosságú természetvédelmi szempontból. Az állandó vízborítás lehetőséget biztosít a mocsári társulások és a vízi környezethez kötődő növény- és állatközösségek fennmaradásának, illetve kialakulásának.

Az úszó hínárosokban olyan védett növények megjelenése feltételezhető állandó vízellátás esetén, mint a rucaöröm (*Salvinia natans*) vagy a tündérfátyol (*Nymphoides peltata*). A halak közül a réti csík (*Misgurnus fossilis*), a lápi póc (*Umbra krameri*), a madarak közül a pettyes vízcisze (*Porzana porzana*), a guvat (*Rallus aquaticus*), a barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), a gémek (*Adrea* spp., *Egretta* spp., *Nyctacorax* sp., *Ardeola* sp.), a récék (*Anas* spp.), az emlősök közül pedig a fokozottan védett vidra (*Lutra lutra*) populációjának jelentősége

emelhető ki.

A Maros hordalékkúp kételtű faunája teljes mértékben a Száraz-ér vízviszonyaitól függ. Az agrártáj térszerkezetében meghatározó helyet foglalnak el a nádasokkal, gyékényesekkel borított kiöntések. Ezek nemcsak a vízi élőlények számára nyújtanak a fennmaradásukhoz szükséges ökológiai körülményeket, de az élőhelyi adottságaikkal az időszakosan vízhez kötődő állatfajok létfeltételeit is biztosítják. Például a védett fogoly (*Perdix perdix*) ivóvíz igényét a fenti vízállások elégítik ki. A megfelelő mennyiségű és minőségű víz biztosítása a vadállomány esetében is döntő fontosságú.

A Száraz-eret kísérő parti növényzet gerincét a puhafa ligeterdők alkották. Ezeknek a facsoportoknak a főfajai közé tartoznak a szürke nyárok (*Populus x. canescens*), a fehér (*Salix alba*) és a törékeny fűz (*Salix fragilis*). Sajnos bizonyos szakaszokon az évek óta tartó vízhiány miatt a nyárasok, a fasorok katasztrófaszerű pusztulása figyelhető meg. A szárazra került füzesek legfeljebb csak pár évig bírják még, majd kiszáradnak.

Ezek a fák, fasorok fészkelnek azok a madárfajok amelyeknek fő táplálkozási területét a mezőgazdasági táblák alkották. Ezek közül az erdei fülesbaglyot (*Asio otus*), a vörös vércsét (*Falco tinnunculus*) és az alkalmanként megjelenő ritka kék vércsét (*Falco vespertinus*) kell megemlíteni.

A Száraz-ér központi helyet foglal el a Maros hordalékkúp zöldfolyosó hálózatában. A Száraz-ér és a partján található vegetáció táplálkozó, szaporodó és búvóhelyet biztosít sok állatfajnak. Partjai mentén olyan gyepterületek is meghúzódnak, ahol az eredeti löszpusztai vegetáció ritka növénytársulásai, védett növényfajai is fennmaradhattak. E zárványok között található a védett Battonya – Kistompapusztai Löszgyep egész Magyarországon egyedülálló növény- és állattársulásaival. A kihálás szélén álló földikutya (*Spalax leucodon*) egyik legéletképesebb állománya található a gyepon. Ezek az elszórt kis természetes élőhely foltok csak a zöldfolyosó hálózaton keresztül képesek érintkezni. Amennyiben a szétszórt populációk érintkezésének a lehetősége korlátozódik, akkor a genetikai változatosság csökkenésével a populációk életképessége romlik és kiszorulnak a területről, szélsőséges esetben teljesen kipusztulhatnak.

6. Védett érték megnevezése: Útszéli gyepsáv

a területen élő növényfajok jegyzéke

Rozsdás rózsa (*Rosa rubiginosa*)

Osztrák ökörfarkkóró (*Verbascum austriacum*)

Vesszős kutyatej (*Euphorbia virgata*)

Közönséges ínfű (*Ajuga genevensis*)

Tarka koronafürt (*Securigera varia*)

Korai sás (*Carex praecox*)

Ligeti zsálya (*Salvia nemorosa*)

Szép zörgőfű (*Crepis pulchra*)

Berki sás (*Carex otrubae*)

Borzas bükköny (*Vicia cf. hirsuta*)

Galléros tarsóka (*Thlaspi perfoliatum*)

Közönséges orbáncfű (*Hypericum perforatum*)

Farkas-kutyatej (*Euphorbia cyparissias*)

Sarlófű (*Falcaria vulgaris*)

Réti ecsetpázsit (*Alopecurus pratensis*)

Indás pimpó (*Potentilla reptans*)

Szálas perje (*Poa angustifolia*)

Veresnadrág-csenkesz (*Festuca pseudovina*)
 Fehér nyár (*Populus alba*)
 Nád (*Phragmites australis*)
 Kökény (*Prunus spinosa*)
 Gyepűrózsa (*Rosa cf. canina*)
 Laposszárú perje (*Poa cf. compressa*)
 Hamvas szeder (*Rubus caesius*)
 Mogyorós lednek (*Lathyrus tuberosus*)
 Csomós ebír (*Dactylis glomerata*)
 Mezei veronika (*Veronica arvensis*)
 Közönséges vassfű (*Verbena officinalis*)
 Bársonyos árvacsalán (*Lamium amplexicaule*)
 Fodros lórom (*Rumex cf. crispus*)
 Fedélrozsok (*Bromus tectorum*)
 Keserűgyökér (*Picris hieracioides*)
 Apró gólyaorr (*Geranium cf. pusillum*)
 Angolperje (*Lolium perenne*)
 Pongyola pitypang (*Taraxacum officinale*)
 Fehér mécsvirág (*Silene latifolia*)
 Koshomlok (útszéli zsázsa) (*Cardaria draba*)
 Piros árvacsalán (*Lamium purpureum*)
 Fényes veronika (*Veronica polita*)
 Pásztortáska (*Capsella bursa-pastoris*)
 Közönséges tarackbúza (*Elymus repens*)
 Mezei aszat (*Cirsium arvense*)
 Nagy útifű (*Plantago major*)
 Fekete peszterce (*Ballota nigra*)
 Tyúkhúr (*Stellaria media*)
 Lándzsás aszat (*Cirsium vulgare*)
 Útszéli bogáncs (*Carduus acanthoides*)
 Fekete üröm (*Artemisia vulgaris*)
 Paréjlórom (*Rumex patientia*)
 Ragadós galaj (*Galium aparine*)
 Bűrök (*Conium maculatum*)
 Ördögcérna (*Lycium barbarum*)

Védettségi kategória:

Területi védelem az útszéli gyepsávra vonatkozóan
 Egyedi védelem a felsorolt növényekre vonatkozóan

Védett érték helye:

Tótkomlós, Kaszaperi út (4432-es út) 38-39-es km-nél,
 Észak-nyugati oldal, 0140 hrsz

Védőövezet:

mezsgye hossza: 400 m, szélessége: 14 m

Kezdőpont EOY X : 783789 m

Y : 123790 m

Végpont EOY X : 783523 m

Y : 123483 m

Védettség alá helyezés indoka:

„Kiemelt jelentőségű természetes növényzetének megóvása, természetvédelmi kezeléssel való hosszú távú fenntartása a cél. A területen található a Tiszántúl egyik legnagyobb kiterjedésű törpemandulás állománya. A ritka és veszélyeztetett növénytársulás ekkora kiterjedésű

előfordulása országos jelentőségű értéket képvisel. A területen a szintén igen értékes löszpusztaréti társulás is megtalálható. A szántóföldek kiterjesztésével ezek az élőhelyek mára már olyan mértékben összezsugorodtak, hogy minden egyes ősi állományuk pótolhatatlan természeti kincs, megőrzésük alapvető fontosságú. Tótkomlós e mezsgyeszakasz megvédésével egy – ráadásul a törpemandula virágzásakor igen látványos – természeti nevezetességgel lenne gazdagabb....” Idézet Csathó András István okl. biológus A Tótkomlói Törpemandulás védetté nyilvánítási javaslata című kéziratából.

Kezelési terv a Száraz-ér Társaság Természetkutató és Környezetvédő Egyesület javaslata alapján:

A területet jelenleg gondosan kaszálják. Ez a kezelés továbbra is fenntartandó – a következő bekezdésben meghatározott kivételekkel – a mezsgye teljes területén.

A törpemandula-állomány középső részén igen fontos egy kb. 10-15×5 m-es hosszú távon kaszálásmentes foltot kijelölni a cserjés szép kifejlődése végett. (A pusztaimeténg-folt jelentős részének továbbra is kaszált területen kell maradnia, mert teljes becserjésedésével ez a védett faj visszaszorulhat.) A törpemandulástól keletre található rozsdásrózsa- (*Rosa rubiginosa*) tövek közül 1-2 szépen fejlett bokrot szintén ajánlott kijelölni, és ezeket is maradandóan ki kell hagyni a kaszálás alól. Fontos, hogy a területen mind a két ritka cserjefaj együttesen fennmaradjon.

A természetvédelmi kezelés egyik legfontosabb feladata a tájidegen ördögcérna (*Lycium barbarum*) visszaszorítása. Ez az özönnövény kezelés hiányában valószínűleg – a területen tömegessé válva – mind a törpemandulást, mind a löszpusztaréti erősen veszélyeztetné. Ezért az ördögcérna-hajtások metszőollóval való rendszeres eltávolítására van szükség (legalább évente). Szükség esetén az egyébként őshonos kökényt is hasonló módon vissza kell szorítani. A mezsgyeszakaszon égetni nem szabad, mert a terület legfőbb értékét, a törpemandulát a tűz erősen károsíthatja. A területre további fasor telepítése nem ajánlott, mert az, az ültetéskor okozott zavarással, a kaszálás akadályozásával és az árnyékolással ártalmas lenne a törpemandulás és a löszgyep számára.

7. Védett érték megnevezése: A Száraz-ér Tótkomlós közigazgatási területét érintő szakasza

Védettségi kategória: Területi védelem

Védett érték helye:

	Helyrajzi szám	Terület (m ²)
1.	038	20431
2.	049	29570
3.	068/1	32763
4.	068/2	379
5.	086	27219
6.	091	10184
7.	0214/6	672
8.	0216	5674
9.	0260	10503
10.	0281	9872
11.	0282	2555
12.	2264	6365

A Száraz-ér esetében a jelenleg helyi jelentőségű védett természeti területnek kijelölt területet (fenti táblázat) javasolt lenne kibővíteni a Tk. 020 hrsz-ú érszakasszal és egy folytonos pufferzónával. Utóbbinak egyszerű oka van: a természetes érvonulat vízzel telt medre nem önmagában képez természeti értéket, hanem a vízfolyás és a hozzá kapcsolódó vízi és szárazföldi ökoszisztémák együtteseként. Ilyen módon a Száraz-ér esetében is szükséges lenne mindkét part mentén a jelenleg természetes vegetációval borított területeket is védelem alá helyezni. Egy puffer már magába foglalja a parti növényzetet, a helyenként nagyon szép, természetközeli állapotban fennmaradt puhafás (fűz-nyár) ligeteket, az eret kísérő egyes helyeken kiszélesedő nádist és a kanyarulatok belső ívében kialakuló időszakos mocsarakat is.

A védett terület pufferelését indokolja az is, hogy az ér mentén – de a jelenleg védelem alá helyezett területen kívül – nagyon komoly természeti értékek vannak. A Száraz-ér mentén több védett és fokozottan védett faj is megtalálja életfeltételeit. Ezen fajok közül több élete jelentős részét épp az említett ér-menti növényzetben töltik, de erősen kötődnek az érhez magához is.

(érintett fajok: réti csík, mocsári teknős, szürke gém, kabasólyom, kis vízicsibe, vidra, stb.)

8. Védett érték megnevezése: Kaszaperi úti szárazgyep

Védettségi kategória: Területi védelem

Védett terület helye, kiterjedése:

	Helyrajzi szám	Terület (m ²)
1.	0162/9	1484
2.	0162/10	1897
3.	0162/11	7096

Védetté nyilvánításra való felterjesztés indokoltsága:

A területen egy régi utak találkozásában fennmaradt ősi jellegű szárazgyep található. Szerkezetében és fajkészletében is jó adottságú 1,05 ha kiterjedésű gyepterület. Különlegessége a regionálisan igen ritka (mindössze néhány ismert állomány a Dél-Tiszántúlon) előfordulású csabáre vérfű (*Sanguisorba minor*) 2013-ban felfedezett több száz töves állománya.

A védettségre azért van szükség, hogy a terület tudatlanságból történő károsítása a megfelelő tájékoztató infrastruktúrával elkerülhető legyen, és hosszú távú megőrzését biztosítani tudjuk.

9. Védett érték megnevezése: Orosházi út mezsgyéje

Védettségi kategória: Területi védelem

Védett terület helye, kiterjedése:

	Helyrajzi szám	Terület (m ²)
1.	0292/3	47582 (érintett kb. a 15 %-a)
2.	0294/1	92584 (érintett kb. az 5%-a)

Védetté nyilvánításra való felterjesztés indokoltsága:

Az orosházi közút és a vasúti töltés között található gyepsáv egy ún. közölt mezsgye. A két közlekedési pálya megóvta a degradációtól a gyepsávot, ezért több olyan értékes növényfajnak is otthont ad (kései pitypang, kunkorgó árvalányhaj, csuklyás ibolya, stb) melyek miatt feltétlenül érdemes a helyi védelemre. A védettségre elsősorban azért van szükség, hogy a terület tudatlanságból történő károsodása (törmelék, és föld deponálás, fásítás) a megfelelő tájékoztató infrastruktúrával megelőzhető legyen.

10. Védett érték megnevezése: Kiskomlósi legelő és Székegyháza-pusztta

Védettségi kategória: Területi védelem

Védett terület helye, kiterjedése:

	Helyrajzi szám	Terület (ha)
1.	021/9	4,11
2.	021/10	0,76
3.	021/11	3,53
4.	021/12	2,98
5.	021/13	1,68
6.	021/14	1,80
7.	021/15	0,43
8.	021/16	2,07
9.	021/17	2,00
10.	021/18	2,01
	Helyrajzi szám	Terület (ha)
11.	021/19	1,52
12.	021/20	1,03
13.	021/21	1,00
14.	021/5	0,39
15.	021/22	2,05
16.	021/26	4,39
17.	021/6	23,28
18.	021/27	22,79
19.	05/71 *	41,57
20.	05/101	36,31

* a Tk. 021/71 hrsz-ú területnek csak a gyep művelési ágú alrészlete javasolt védelemre.

Védetté nyilvánításra való felterjesztés indokoltsága:

Az egykori községi csordalegelő, és a székegyházi puszta városunk területére eső része nagyon jelentős természeti értéket képvisel. A védett fajokon túl maga a honos fafajokban gazdag ligetes pusztai tájkép is védelemre érdemes. A fennmaradt gyepek több védett illetve fokozottan védett növény és állatfaj számára nyújtanak élőhelyet a településhez egészen közel. A területről leírt növényfajok száma több mint 200, míg az eddig megfigyelt madárfajok száma meghaladja a 100-at. A környék legnagyobb (több ezer töves) nyúlánk sárma állománya található a területen! Az értékek megőrzése, és gyarapítása érdekében lenne érdemes védelem alá helyezni, ugyanis több veszélyeztető tényező is érinti a területet. A területen gyakorlatilag keresztül folyik a Száraz-ér is, melynek medre már helyi védelem alatt áll. A védettségre azért van szükség, hogy a terület károsodása a tájékoztató infrastruktúrával megelőzhető legyen.

Kiemelt fajok, és állományuk:

- Nyúlánk sárma (*Ornithogalum pyramidale*): 2013-ban 3500 tő virágzott 42 foltban! Védett. Természetvédelmi értéke tövenként 5000 Ft.
- Balkáni csillagvirág (*Prospero paratheticum*): az egyik legészakabbi állomány az országban. 2013-ban 34 tő virágzott. Védett. Természetvédelmi értéke tövenként 5000 Ft.
- Szalakóta (*Coracias garrulus*): évek óta folyamatosan növekszik az állománya 2013-ban 3 pár költött a területen. **Fokozottan védett!** Természetvédelmi értéke 500 000 Ft.
- Kék vércse (*Falco vespertinus*): folyamatosan növekszik az állománya. 2013-ban már 4 pár fészkel a területen. **Fokozottan védett!** Természetvédelmi értéke 500 000 Ft.

11. Védett érték megnevezése: Hódmezővásárhelyi út mezsgyéje

Védettségi kategória: Területi védelem

Védett terület helye, kiterjedése:

A Tótkomlós 0225/1 hrsz-ú ingatlan részét képezi a védelemre javasolt gyepsáv.

Kezdőpont: EOVS x: 778554 EOVS y: 120077

Végpont: EOVS x: 778402 EOVS y: 120068

A két pont között 160 m hosszúságban 13 méter szélességben az útpadka és a szomszédos szántóföld közötti gyepterülete kb. 2100 m².

Védetté nyilvánításra való felterjesztés indokoltsága:

Az ősi, elsődleges löszpusztaréti állomány az egykori hódmezővásárhelyi nyári út maradványa. Jelenleg a kövesút és egy szántóföld közé ékelődik. Növényzete ősi eredetű, a

mára apró fragmentumokra visszaszorult löszpuszták egyik legszebb helyi hírmondója. A rendkívül jó szerkezetű gyepekben (már a 'település vége' tábla tövében is) több regionálisan ritka fajt megtalálhatunk. A mezsgyeszakasz legnagyobb értékét a hengeresfészű peremizs (*Inula germanica*) telepe jelenti. A több száz virágzó hajtásból álló telep jelenleg lassan terjed.

A faj térségünkben igen ritka, védett növény. Természetvédelmi értéke tövenként 5000 Ft! A védettségre azért van szükség, hogy a terület tudatlanságból történő károsodása (törmelék, és földdeponálás, fásítás) a megfelelő tájékoztató infrastruktúrával megelőzhető legyen.

„B” döntési javaslat

HATÁROZATI JAVASLAT

Tótkomlós Város Önkormányzat Képviselő-testülete a döntést előkészítő eljárás eredményeképpen megismert vélemények ismeretében nem helyezi védelem alá a Balogh Gábor által előterjesztett beadványban szereplő területeket.

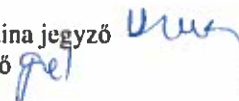
Felelős: dr. Garay Rita polgármester
Határidő: azonnal

Tótkomlós, 2015. április 22.


dr. Garay Rita
polgármester

Az előterjesztést látta:
Az előterjesztést készítette:

Kvasznovszkyné Szilasi-Horváth Krisztina jegyző
Gazdagné Vereb Edit műszaki ügyintéző



Tótkomlói Polgármesteri Hivatal
I g a z g a t á s i O s z t á l y

☒ 5940 Tótkomlós, Fő út 1. ☎ 68/462-122 Fax: 68/462-996

Ügyiratszám: 75-3/2015.

Tárgy: tájékoztatás

Tisztelt Lakos!

Hivatkozva a 2015.március 18-án megtartott egyeztető megbeszélésen a természetvédelmi területek védetté nyilvánítása tárgyában a felmerült kérdésekre az alábbiakról kívánom tájékoztatni Önöket:

A Tótkomlós 021-es helyrajzi számú ingatlanok a 14/2010-es KvVM rendelet alapján az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű földrészek közé tartoznak, Natura 2000 védettségű besorolás alatt vannak. Továbbá részét képezik a Békés-Csanádi hát MTÉT-nek is. A Natura 2000-es besorolás következtében a 269/2007-es (X. 18.) Kormányrendelet tartalmazza a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályait /2007 óta hatályos!/. Ezek az alábbiak:

- a gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsítása tilos!
- a Natura 2000 gyepterületeket legeltetéssel és/vagy kaszálással kell hasznosítani!
- a kaszálás megkezdése előtt legalább 5 nappal a kaszálást be kell jelenteni a területileg illetékes (jelen esetben a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság) Nemzeti Park Igazgatóság felé, dátum és helyrajzi szám feltüntetésével!
- a kaszálást a terület közepe felől annak széle felé haladva kell végezni (kiszorító kaszálás)!
- a kaszálás során vadriasztó lánc használata kötelező!
- kaszálásonként 5-10%-nyi kaszálatlanul hagyott vadbúvó területet kell hagyni!
- a szálastakarmányt a kaszálást követő 30 napon belül le kell hordani a területről!
- meg kell akadályozni az inváziós és termőhelyidegen növényfajok terjedését a gyepterületen!

További előírásokat az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok tartalmazhatnak, amennyiben a terület használója igénybe veszi az ezekért kapható kompenzációs támogatást. Azonban az önkéntes alapú, nem kötelező!

Jelen eljárás a 'helyi jelentőségű természetvédelmi területté' való nyilvánítást célozza. Ez a védettségi kategória további kötelezettségeket nem hárít a területek tulajdonosaira, földhasználóira. A gyepterületek fenntartásában a 269/2007-es kormányrendelet tekinthető elsődlegesnek. A helyi jelentőségű védett természeti terület későbbiekben elkészülő kezelési tervében az esetleges egyedi kezelési javaslatokról az ingatlanok tulajdonosait értesíteni fogjuk.

Amennyiben további kérdés merülne fel a témával kapcsolatban, telefonon keresztül állok további rendelkezésükre.

Telefonszámom: 06-30/546-6990

Tótkomlós, 2015. március 27.

Gazdagné Vereb Edit
igazgatási ügyintéző megbízásából

Balogh Gábor s.k.